

UNIVERSITETS

SVERIGES
UNIVERSITETS-
LÄRARFÖRBUNDS
MEDLEMSTIDNING

LÄRAREN

3/2012

Professor Bo Rothstein leder
stort EU-projekt inom sjunde ramprogrammet

Analys av korrupktion och korrupsionsbekämpning

sid 4

Uppsägningar 2011

**Oftast forskare
som drabbas**

sid 6

Stockholms universitet

**Två olika kategorier
adjunkter vid lärosätet**

sid 8

Nationalnyckeln

**Planerat praktverk
kraftigt reducerat**

sid 10

60 forskare i 16 länder ska belysa korruptionsbekämpning

Det här är forskning med potential att kanske förändra världen till det bättre. Och efter besvärliga EU-förhandlingar och ”byråkratiska trakasserier” ska det nu bli väldigt kul.

Ungefär så sammanfattar professor Bo Rothstein uppdraget att leda ANTICORRP, EU:s hittills största projekt inom samhällsvetenskaplig forskning.

TEXT: MARIELOUISE SAMUELSSON

AVSIKTEN ÄR ATT undersöka korruption och korruptionsbekämpning. I mars startar projektet som ska pågå i fem år och som involverar cirka 60 forskare vid 21 institutioner i 16 länder.

Den totala budgeten uppgår till cirka tio miljoner euro, av dem kommer åtta miljoner euro från sjunde ramprogrammet.

Den fullständiga projektiteln bakom akronymen ANTICORRP är Anticorruption Policies Revisited: Global Trends and European Responses to the Challenge of Corruption. Det handlar alltså om forskning kring korruption och inte minst om korruptionsbekämpning, som nu ska belysas med hjälp av forskare från flera områden, som statsvetare, historiker, genusvetare och etnologer.

– Problemen med korruption har sedan mitten av 1990-talet lyfts genom att FN, Världsbanken, EU och andra har lyft frågan och vidtagit motåtgärder. EU har t ex tvingat nya medlemsländer att

inrätta antikorrupsions-myndigheter.

– Men framgångarna på marknaden är ytterst begränsade.

– Något är alltså fel när det gäller bekämpningen av korruption, nu vill man ta reda på varför det inte fungerar.

Bo Rothstein betonar att korruption inte är någon ”tredje världen-fråga”, snarare kan det kan sägas vara ett normaltillstånd i en stor del av världen, med förödande konsekvenser för samhällsinstitutioner, ekonomisk utveckling och individers välbefinnande.

– Man skulle ju därför kunna tro att det här är ett stort forskningsområde, men så är inte fallet. Jag och min generation av professorer i samhällsvetenskap gick som regel igenom hela vår grund- och forskarutbildning utan att ämnet överhuvudtaget var på tapeten.

– Det fanns bland ekonomer och statsvetare en uppfattning att det skulle finnas två sorters korruption, dels en dålig, dels en bra, i bemärkelsen att den fungerar som ”hjulsmörjare”.

HJULSMÖRJARTEORIN HAR NUMERA ersatts av insikten att i princip all slags korruption är dålig, nu finns väl belagda samband mellan korruption och låg grad av mänsklig välfärd.

– De flesta av oss hoppas förstås på att demokrati som statskick ger mer mänsklig välfärd, men det är snarare frånvaro av korruption som åstadkommer välfärden.

– Jag skulle vara den siste att argumentera mot fria val, men det innebär samtidigt inte att man kan blunda för de enorma korruptionsproblem som finns i nya demokratier eller för att diktaturen Kina nu vinner över demokratin Indien, nästan oavsett vilka mått på mänsklig välfärd man undersöker.

Bo Rothsteins eget intresse för korruptionsfrågan kan bland annat härledas till den forskning han bedrivit om social tillit och förtroende. Det visade sig att sådan tillit var mycket betydelsefull för samhällsutvecklingen och att den var starkt kopplad till frånvaro av korruption.

Inspiration kom också från "vatten-folket", dvs forskare och andra som sysslar med frågor om "rent vatten". Det visade sig att tekniska framsteg inte räcker för att åtgärda problemet.

– Omkring 14 000 människor dör varje dag av brist på rent vatten. Det finns länder som i femtio års tid har fått tekniskt bistånd utan att det hjälper, eftersom korruptionen i upphandling och förvaltning gör att systemen inte fungerar.

– Det är också korruption som ligger bakom att tre av fyra barn i Tanzania dör av malaria, trots att det finns både medicin och moderna sjukhus. Men det har ingen betydelse om vårdpersonal jobbar svart någon helt annanstans och andra säljer medicinen svart, medan malariapatienterna ges sockerpiller.

INSIKTER SOM DESSA blev den direkta anledningen till att han och professorskollegan Sören Holmberg år 2004 tog initiativet till QoG-institutet, The Quality of Government Institute, vid Göteborgs universitet, varifrån ANTICORRP-projektet alltså kommer att ledas.

2006 fick QoG-institutet ett anslag på 36 miljoner ur Riksbankens Jubileumsfond, vilket möjliggjorde uppbyggnaden av forskning kring korruption.

Hur går det då egentligen till när man kammar hem det största samhällsvetenskapliga anslaget i EU:s historia?

– Först måste man framstå som en intressant partner för andra forskargrupper genom att helt enkelt göra bra forskning. Där finns inga genvägar och vår idé om forskning är att det som räknas är att ens forskning uppmärksammas och används av de internationellt mest framstående forskarna inom området.

– Det är också allmänt mitt råd till mina doktorander, leta upp de forskare du anser vara bäst inom området och åstadkom sedan något som de bästa inte kan undgå att intressera sig för. Vilket skiljer sig från den provinsiella inställning som ofta råder i Sverige, en inställning som går ut på att man försöker imponera mer på politiker än på internationella forskare.

ATT BYGGA INTERNATIONELLA kontakter har, enligt Rothstein, från dag ett varit QoG-institutets *raison d'être*, vilket man självfallet hade nytta av när EU:s utlysning kom i maj 2010.

– Det gäller att få med sig tillräckligt många som är bra, man går helt enkelt ut

och frågar; vilka vill vara med i vårt lag?

Ansökan som skulle vara inlämnad i februari 2011 var en milt uttryckt komplicerad process.

– Det stora jobbet för oss var att få ihop nätverket av forskare, men jag skulle aldrig ha klarat själva ansökningsprocessen utan mina medarbetare vid QoG-institutet och de andra kollegerna i ledningen av programmet. Och inte

FOTO: BJÖRN OLSSON

Professor Bo Rothstein leder EU-projektet inom sjunde ramprogrammet.

heller utan GU:s Forskarservice, där finns personer som vet allt om hur reglerna ska följas och blanketter fyllas i.

– Det är en förutsättning att man tillhör ett lärosäte som har den sortens kompetens, det vore inte möjligt för en enskild forskargrupp att klara sådant på egen hand.

Förra sommaren kom sakkunnigutlåtanden och i september blev forskargruppen inbjuden att förhandla i Bryssel.

– Då inleddes en lång, irriterande process, där man då och då blev utsatt för vad jag skulle kalla byråkratiska trakasserier, säger Bo Rothstein och nämner att man vid ett tillfälle fick klagomål på

en budget där det saknades 40 cent, det vill säga knappt fyra kronor.

Men han framhåller att även om förhandlingarna om budgetar och kontrakt blev "rätt besvärliga" så hade EU-tjänstemännen inga synpunkter på själva forskningen.

– Och det är klart att mina medarbetare och jag är lite småmalliga över att ha tagit hem detta i tuff konkurrens med andra forskargrupper.

Hur "en-dag-på-jobbet" kommer att se ut för honom i rollen som ledare för ANTICORRP vet han inte riktigt, mer än att han tänker ägna sig åt forskningen och inte "malas sönder" av administrativa och organisatoriska frågor och bekymmer.

I LEDNINGEN FÖR ANTICORRP återfinns förutom Bo Rothstein, professor Alena Ledeneva. University Collage London, professor Alina Mungio-Pippidi, Hertie School of Governance i Berlin och professor Donatella della Porta, European University Institute i Florens.

Till ANTICORRP-nätverket knyts också Transparency International, en ideell nätverksorganisation som verkar för att avslöja och bekämpa korruption. Tanken är bland annat att Transparency International ska medverka till att sprida ANTICORRPS forskningsresultat.

Och Bo Rothstein tycker inte att det är att överdriva att hävda att detta rör sig om forskning med potential att förbättra världen.

– Det här projektet har också vissa forskningspolitiska implikationer. Det är som bekant mycket prat om innovation, men till dem som tror att vi kan skapa en bättre värld genom att ta fram ny teknik och nya produkter har jag redan nu nyheter att komma med: Mänskligt lidande orsakas inte av att vi har för få prylar eller för lite teknik, det orsakas av dysfunktionella samhällsinstitutioner. ●

SJUNDE RAMPROGRAMMET

EU:s sjunde ramprogram, FP7, som löper under åren 2007–2013 har en budget på 50 521 miljoner euro. FP7 är uppdelat i fyra huvudområden, Cooperation (Samarbete) med en budget på 32 413 miljoner euro, Ideas (Idéer) 7 510 miljoner euro, People (Människor) 4 750 miljoner euro, och Capacities (Kapacitet) 4 097 miljoner euro. Vidare finns en budget på 1 751 miljoner euro för "åtgärder utanför kärnverksamheten", utförda av Gemensamma forskningscentret samt 2 700 miljoner euro till kärnenergiforskningen Euratom.

Ramprogrammet är öppet för universitet och högskolor, företag, forskningsinstitut, kommuner, landsting, myndigheter, forskningsfinansierare samt enskilda forskare.

Förutsättningen för att delta är i princip alltid att projektet är ett samarbete mellan flera europeiska länder.

Källa EU:s webbplats Europa